

پاسخ مسئله‌ها

پاسخ ۱. قرار می‌دهیم:

$$A = \{a \in G \mid f(a) = a^{-1}\}$$

در می‌آیند. ولی $[G : C_G(x)]$ تعداد اعضای کلاس تزویجی x است. پس زیرمجموعه‌ی A از G حداقل $\frac{3}{4}|A|$ اعضای G را در بردارد و برای هر $x \in A$ ، $|x|$ یک است یا دو. لذا یک ایده برای یافتن مثال مطلوب، در نظر گرفتن گروه متناهی ای است که هر کلاس تزویجی آن یک یا دو عضوی باشد. مثالی از چنین گروهی، گروه کواترنیون‌های $\mathbb{H}$ عضوی

$$Q_8 = \{\pm 1, \pm i, \pm j, \pm k\}$$

است. اگر هم‌ریختی f را خودریختی داخلی

$$\begin{cases} f : Q_8 \rightarrow Q_8 \\ f(x) = ix i^{-1} = ix(-i) \end{cases}$$

از Q_8 تعریف کنیم، آنگاه f به تعداد $6 = \frac{3}{4}|Q_8|$ تا از عناصر G را به معکوس آنها می‌نگارد؛ همه‌ی اعضاء به جزء ± 1 را.

پاسخ ۲. در واقع باید نشان دهیم که در هر گروه متناهی و غیرآبلی دو عنصر متمایز در یک کلاس تزویجی موجودند که با هم جابجا می‌شوند. فرض کنید اینگونه نباشد و گروه متناهی و غیرآبلی ای که حکم را نقض می‌کند چنان بگیرید که تعداد اعضای حداقل مقدار ممکن باشد و این گروه را G بنامید. پس اگر دو عنصر مزدوج در G با هم جابجا شوند، باید مساوی باشند. از روش انتخاب G ، اگر زیرگروه سرهای از G غیرآبلی باشد باید در حکم مسئله صدق کند، یعنی دو عنصر مزدوج و متمایز در زیرگروه مذکور با هم جابجا شوند. ولی چنین عناصر متمایزی در G نیز با هم مزدوج خواهند بود و جابجا خواهند شد و این ویژگی در نظر گرفته شده برای G را نقض می‌کند. پس ثابت کردیم که هر زیرگروه سره از G آبلی است. در مرحله‌ی بعد نشان می‌دهیم که:

(*) مرکز G بدیهی است: $Z(G) = \{e\}$.

برای اثبات توجه کنید که اگر چنین نباشد، تعداد اعضای گروه خارج قسمتی $\frac{G}{Z(G)}$ از G کمتر خواهد بود. پس دوباره با توجه به روش انتخاب G ، گروه خارج قسمتی مذکور یا آبلی است یا اینکه دو عنصر مزدوج و متمایز از آن با هم جابجا می‌شوند. خواهیم دید که هر دو حالت به تناقض منتهی می‌گردد: اگر $\frac{G}{Z(G)}$ آبلی باشد، با انتخاب $a, b \in G$ به قسمی که $ab \neq ba$ (توجه کنید که G آبلی نبود)، اعضای $aZ(G)$ و $bZ(G)$ از $\frac{G}{Z(G)}$ هم جابجا می‌شوند و این به معنای وجود یک عنصر $c \in Z(G)$ است که تساوی $ab = bac$ را در G برآورده می‌کند. ولی آنگاه $ab^{-1} = c$ که به کلاس تزویجی a در G تعلق دارد، برابر ac خواهد بود و لذا چون $a, c \in Z(G)$ ، با جابجا خواهد شد. پس باید از خواص G : $b^{-1}ab = a$ که به توجه به چگونگی انتخاب a و b نمی‌تواند رخ دهد. در ادامه، حالت دوم را در نظر می‌گیریم: دو عنصر مزدوج و متفاوت همچون همدسته‌های $(xyx^{-1})Z(G)$ و $yZ(G)$ دارد که در گروه مذکور با هم جابجا می‌شوند یا معادلاً به ازای یک $z \in Z(G)$ ، تساوی $z(xyx^{-1})y = y(xyx^{-1})z$ را در G داریم. ولی

پس $|G| > \frac{3}{4}|A|$. یک $x \in A$ دلخواه را تثبت کنید. زیرمجموعه‌ی $\{G \rightarrow G \mid xa | a \in A\}$ را xA می‌نامیم. به دلیل دوسویی بودن $g \mapsto xg$ ، اعضای $xA \cap A$ با x جابجا می‌شوند. چرا که هر $x \in A \cap xA$ ، به ازای $y \in A \cap xA$ به صورت $xy = z$ قابل بیان است. حال چون x, y و z همگی به A تعلق دارند، f هریک از آنها را به وارونشان تصویر می‌کند و داریم:

$$\begin{aligned} y^{-1}x^{-1} &= (xy)^{-1} = z^{-1} = f(z) = f(xy) = f(x)f(y) \\ &= x^{-1}y^{-1} \Rightarrow xy = yx \Rightarrow xz = zx \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} &\text{پس } xA \cap A \subseteq C_G(x). \text{ ولی:} \\ |C_G(x)| &\geq |xA \cap A| \geq |xA| + |A| - |G| = \frac{1}{2}|A| - |G| \\ &> \frac{1}{2}(\frac{3}{4}|G|) - |G| = \frac{1}{4}|G| \Rightarrow [G : C_G(x)] < 2 \end{aligned}$$

پس اندیس زیرگروه مرکزساز x یا $C_G(x)$ در G باید یک باشد که تنها وقتی می‌تواند رخ دهد که $G = C_G(x)$ که این هم به معنای تعلق x به مرکز G است. بنابراین باید: $A \subseteq Z(G)$ یا همان $Z(G) = G$ است که بیش از نیمی از اعضای گروه را در بردارد که دوباره به معنای منطبق بودن آن بر کل گروه است. پس G آبلی است. کار اتمام کار باید نشان دهیم که f برابر است با $h : G \rightarrow G$ ، نگاشتی که چون G آبلی است، خود یک هم‌ریختی خواهد بود. بدین منظور هم‌ریختی $f \circ h$ را در نظر می‌گیریم، هم‌ریختی ای که هسته‌اش چون A و بنابراین حداقل نیمی از اعضای G را در بردارد و به ناچار باید برابر با G باشد، امری که به معنای بدیهی بودن هم‌ریختی $f : G \rightarrow G$ باشد. در انتها برای یافتن مثالی که نشان دهد با جایگزین کردن شرط $|G| > \frac{3}{4}|A|$ با $|G| \geq \frac{3}{4}|A|$ ممکن است حکم مسئله درباره f برقرار نباشد، توجه کنید به فرض آنکه تعداد اعضای زیرمجموعه‌ی A مشتمل از نقاطی که تحت f به وارون خود تصویر می‌شوند $|G| > \frac{3}{4}|A|$ باشد، نامساوی هایی که در بالا داشتیم به صورت $f^{-1} \circ h : G \rightarrow G$ است.

در انتها برای یافتن مثالی که نشان دهد با جایگزین کردن شرط $|G| > \frac{3}{4}|A|$ با $|G| \geq \frac{3}{4}|A|$ ممکن است حکم مسئله درباره f برقرار نباشد، توجه کنید به فرض آنکه تعداد اعضای زیرمجموعه‌ی A مشتمل از نقاطی که تحت f به وارون خود تصویر می‌شوند $|G| > \frac{3}{4}|A|$ باشد، نامساوی هایی که در بالا داشتیم به صورت

$$\forall x \in A : [G : C_G(x)] \leq 2$$

در حل سوالهای ۱ و ۲ مرکزساز عنصر a از G را به $C_G(a)$ و کلاس تزویجی $xyx^{-1}Z(G)$ در بردارنده‌ی آن را به $\bar{a}$ نشان داده‌ایم.

a به مرکز G است، امری که با توجه به $(*)$ نمی‌تواند رخ دهد. پس می‌توان یک $b \in G - \cup_{x \in \bar{a}} C_G(x)$ برگزید که غیرهمانی خواهد بود. با استدلالی مشابه، $|b| = |G| - |\bar{b}|$. ولی توجه کنید که $G - \{e\}$ از $\cup_{x \in \bar{b}} C_G(x) - \{e\}$ و $\cup_{x \in \bar{a}} C_G(x) - \{e\}$ از $\cup_{x \in \bar{b}} C_G(x) - \{e\}$ مجزا هستند. چرا که اگر اینگونه نباشد، مزدوج های uau^{-1} و vbu^{-1} از $bvbv^{-1}$ شامل عضوی غیرهمانی همچون c است. پس از $(*)$ ، $uau^{-1} \neq a, b \neq a$. ولی این نشان می‌دهد که b با مزدوج $(v^{-1}u)a(v^{-1}u)$ از a جابجا می‌شود. در حالی که این به دلیل (x) $b \notin \cup_{x \in \bar{a}} C_G(x) - \{e\}$ زیرمجموعه های $\cup_{x \in \bar{b}} C_G(x) - \{e\}$ دادیم که $|G| - |\bar{b}|$ مجزا و با تعداد اعضای به ترتیب $|\bar{a}|, |G| - |\bar{b}|, |G| - |\bar{a}|$ هستند. لذا:

$$(|G| - |\bar{a}|) + (|G| - |\bar{b}|) \leq |G| - 1$$

که نامساوی $|G| + |\bar{a}| + |\bar{b}| \geq |G| + |\bar{a}| + |\bar{b}|$ را بدست می‌دهد. این نامساوی نمی‌تواند برقرار باشد، زیرا $\bar{a}$ و $\bar{b}$ کلاس های تزویج متمايزی از G هستند (چرا که به دلیل (x) $b, b \notin \cup_{x \in \bar{a}} C_G(x)$ با a به x از $\bar{b}$ مزدوج نیست). ولذا زیرمجموعه های $\bar{a}, \bar{b}$ از G ، $|\bar{a}| + |\bar{b}|$ تا عضو دارد. پس به تناقض رسیدیم و فرض خلف باطل است.

پاسخ ۳. زیرمجموعه های X از R را برابر با $\{x \in R \mid x^x\}$ تعریف می‌کنیم. شرطی که در صورت مسأله بر حلقه R قرار داده شده به آن معنی است که X تحت جمع بسته است. در ادامه ثابت می‌کنیم که X تحت تفریق نیز بسته است. برای یک $a \in R$ دلخواه، نگاشت $\begin{cases} X \rightarrow X \\ y \mapsto a^y + y \end{cases}$ به دلیل بسته بودن X تحت جمع خوش تعریف است. این نگاشت به وضوح یک به یک است و لذا چون R و به تبع آن X متناهی است، این نگاشت پوشانیز است. پس برای هر $b \in R$ دلخواه باید $b^y \in X$ در برداشتن نگاشت باشد، امری که نشان می‌دهد $a^y + y \in X$. تا اینجا دیدیم که X تحت جمع و تفریق بسته است. در مرحله‌ی بعد نشان می‌دهیم که برای هر $a, b \in R$: $ab + ba \in X$. این از آنچه ناشی می‌شود که می‌توان $ab + ba$ را با جمع و تفریق از عناصر X بسته آورد: $ab + ba = (a + b)^2 - a^2 - b^2$.

در نهایت باید نشان دهیم که هرگاه $a, b, c \in R$ ، به ازای $d \in R$ مناسبی $d^3 = 2abc$ یا $2abc \in X$ باudad. با توجه به خواصی که در بالا برای X بر شمردیم، تنها کافی است نشان دهیم $2abc$ به صورت جمع و تفریق عناصری به فرم $xy + yx$ که در آن $x, y \in R$ قابل بیان است. این را هم می‌توان در تساوی زیر مشاهده کرد:

$$2abc = (a(bc) + (bc)a) - (b(ca) + (ca)b) + (c(ab) + (ab)c)$$

پاسخ ۴. عنصر همانی G را با e نشان می‌دهیم. برای هر $a \in G$ ، بنابر

دوباره این را می‌توان به صورت $z(xyx^{-1})y = (xyx^{-1})(xyx^{-1})y$ نوشت که جابجا شدن دو عنصر مزدوج xyx^{-1} و $y(xyx^{-1})y$ در G را بدست می‌دهد. مجلداً این تنها در صورت تساوی این دو عنصر می‌تواند رخ دهد: $(xyx^{-1})y = (xyx^{-1})y$. تساوی اخیر به معنای جابجا شدن عناصر xyx^{-1} و y از G است که در یک کلاس تزویجی واقعند. بنابراین دوباره تنها وقتی می‌تواند رخ دهد که $y = xyx^{-1}$ و این با $xyx^{-1}Z(G) \neq yZ(G)$ در $\frac{G}{Z(G)}$ تناقض دارد و اثبات $(*)$ تکمیل می‌شود.

حال از $(*)$ داریم:

(**) رابطه‌ی جابجا شدن بر $\{e\}$ تراویایی است: اگر x, y, z عناصری متعلق به G و متفاوت با همانی باشند به قسمی که $yx = xy$ و $xz = zx, yz = zy$

برای دیدن دلیل، توجه کنید که $yx = xy$ و $yz = zy$ با به ترتیب $x \in C_G(y)$ و $z \in C_G(y)$ معادلند. زیرگروه $C_G(y)$ از G سره است، چرا که در غیر این صورت y در مرکز G واقع می‌شود و این با $(*)$ تناقض دارد. ولی گفتیم زیرگروه های سره G آبلی اند و بنابراین x و z که به $C_G(y)$ تعلق داشتند، باید با هم جابجا شوند.

به کمک گزاره های ثابت شده، حل را تکمیل خواهیم کرد: $a \in G - \{e\}$ را دلخواه بگیرید. اگر به ازای عناصر متمايز x و y متعلق به کلاس تزویج $\bar{a}$ ، $C_G(x)$ و $C_G(y)$ یکدیگر را در عضوی متفاوت با همانی مانند z قطع کنند، باید بنابر $(*)$ x با y جابجا شود (توجه کنید که شرایط استفاده از $(*)$ مهیا است: $e \neq z$ و به علاوه x و y که هردو به یک کلاس تزویج تعلق داشتند ولذا مزدوج بودند، متمايزند. پس هیچ یک از x و y نیز همانی نیست). که این هم چون عناصر $y \neq x$ مزدوج بودند (در واقع هر دو با a مزدوجند). با توجه به فرض خلف امکان ندارد رخ دهد. پس برای هر $x, y \in \bar{a}$: $C_G(x) \cap C_G(y) = \{e\}$ که برای هر $a \in G - \{e\}$ ، زیرمجموعه های $C_G(x) - \{e\}$ که در آن $C_G(x) \cap C_G(a) = \{e\}$ است، زیرا اگر x با a میان عناصر $\bar{a}$ تغییر می‌کند دوبلو مجزا هستند. از طرف دیگر، تعداد اعضای چنین زیرمجموعه های برابر $-|C_G(a)|$ است، زیرا اگر x با a مزدوج باشد، زیرگروه های $C_G(x)$ و $C_G(a)$ از G هم مزدوج و به تبع آن تعداد اعضایشان برابر خواهد بود. پس برای هر $a \in G - \{e\}$:

$$|\cup_{x \in \bar{a}} C_G(x) - \{e\}| = |\cup_{x \in \bar{a}} (C_G(x) - \{e\})| = \sum_{x \in \bar{a}} |C_G(x) - \{e\}| = |\bar{a}|(|C_G(a)| - 1) = |G| - |\bar{a}|$$

که در تساوی آخر از این استفاده کردیم که تعداد اعضای کلاس تزویجی a یا به عبارت دیگر $\bar{a}$ ، برابر است با اندیس مرکزساز a ، یعنی همان $[G : C_G(a)]$. پس با تثیت $a \neq e$ در G ، $C_G(a) - \{e\}$ بر $\cup_{x \in \bar{a}} C_G(x) - \{e\}$ منطبق نیست. چرا که در غیر این صورت از تساوی فوق باید $\bar{a}$ برابر یک شود. ولی تک عضوی بودن کلاس تزویج متاظطر a به معنای تعلق

خارجی هر دو عنصر از G را اثبات خواهیم کرد. فرض کنید اینگونه نباشد و $\{e = G - \{e\}$ را دلخواه بگیرید. از فرض خلف G مشمول در زیرفضای $\{a\}$ از $\mathbb{R}^n$ نیست ولذا $b \in G$ موجود است به قسمی که ضرب خارجی عناصر a و b از G صفر نیست یا معادلاً بردارهایی ناصفو و غیر هم راستا هستند. پس از ویژگی مفروض برای G در صورت مسئله، باید $a * b = a \times b$ و به علاوه بنابر $(**)$ $a * b = b * a$ عمودند. پس سه بردار ناصفو a و b و $a * b = a \times b$ از $\mathbb{R}^n$ دو بدو متعامدند ولذا ضرب هردو تابی از آنها در G با ضرب خارجی شان در $\mathbb{R}^n$ یکسان است. بنابراین پایه ای برای $\mathbb{R}^n$ معین می کنند و علی الخصوص هیچ بردار غیر صفری نمی تواند بر هر تمامی آنها عمود باشد. این در حالی است که با توجه به $(**)$ ، اگر $a \neq b$ باید بر a و b عمود باشد و با به کاربردن مجده $(**)$ ، اگر $a \neq b$ باید a هم عمود خواهد شد (با استفاده از $(*)$)، $a \neq b$ نشان می دهد که a مضرب ناصفو از a است ولذا همانند بردار اخیر، ضرب خارجی a در b هم ناصفو است). پس چون همان گونه که گفتیم هیچ بردار ناصفو از $\mathbb{R}^n$ نمی تواند بر هر سه بردار a و b عمود باشد، یا باید $a \neq b$ یا آنکه

$$a \neq b = a * (a * b) = a \times (a \times b) = \vec{e}$$

تساوی اخیر به دلیل آنکه بردارهای ناصفو a و b متعامد بودند رخدنمی دهد ولذا $e = a \neq e = a \in G - \{e\}$. در صورت مسئله a دلخواه بود و در نتیجه هر عنصر غیر همانی از گروه G از مرتبه دو است. به وضوح چنین گروهی آبلی است. در حالی که G نمی تواند آبلی باشد، زیرا برای همان a, b مورد $a * b = a \times b = -b \times a = -b * a \neq \vec{e}$ بحث در بالا: $a * b = a \times b$ حاصله حکم مطلوب را نتیجه می دهد.

پاسخ ۵. سه زیرمجموعه ای از $E = \text{End}(V)$ که در صورت مسئله ذکر شده اند ($\{\cdot\}, \{0\}$ ، $\text{End}(V)$ و زیرمجموعه ای شامل اندومورفیسم هایی که رتبه شان متناهی است). به وضوح ایدهآل های دوطرفه ای از حلقه ای $E = \text{End}(V)$ اند. حال بالعکس باید نشان دهیم که هر ایدهآل سره و ناصفو I از این حلقه باید یکی از این سه باشد. بدین منظور کافی است دو مورد اثبات شوند: اگر اندومورفیسم $f : V \rightarrow V$ ناصفو باشد، آنگاه هر اندومورفیسمی از V با رتبه متناهی در ایدهآل دوطرفه ای از E که f تولید می کند واقع است. به علاوه اگر رتبه f نامتناهی باشد آنگاه ایدهآل دوطرفه ای تولید شده توسط آن بر E منطبق است. مورد اول نشان می دهد که I ایدهآل مشکل از اندومورفیسم هایی با رتبه متناهی را شامل می شود و مورد دوم نشان می دهد که I مشمول است در آن و بنابراین اثبات این دو حل را تکمیل خواهد کرد. ابتدا به مورد اول می پردازیم: فرض کنید بردار $f(v) = w$ در بر f ناصفو باشد. فرض کنید $V \rightarrow \tilde{f}$ با رتبه متناهی باشد و عناصر $\tilde{f}(v_n) = \tilde{f}(v_1), \dots, w_n = \tilde{f}(v_1)$ پایه ای برای زیرفضای $\text{Im}(\tilde{f})$ از V . با اضافه کردن پایه ای برای $\text{Ker}(\tilde{f})$ به

فرض مسئله، یا داریم $\vec{e} = a \times e = a$ که در چنین حالتی به شرط آنکه $\vec{e} \neq b$ بردار a در $\mathbb{R}^n$ مضربی از e خواهد بود یا آنکه

$$a \times e = a * e = a \Rightarrow a \perp a \times e = a \Rightarrow \vec{e}$$

پس اگر $\vec{e} \neq e$ ، هر عنصر دلخواه $\vec{e} \subseteq \mathbb{R}^n$ یا هم راستا با $a \in G$ بود یا صفر که در این حالت حکم مطلوب برقرار است. بنابراین در ادامه توجه خود را به حالت معطوف می کنیم که: $\vec{e} = e$. آنگاه با تثبت یک $a \times a^{-1} = a * a^{-1} = a^n$ به معنای هم راستا بودن a و وارونش خواهد بود. به کمک این مطلب، با استقرای ساده بر $n \in \mathbb{N}$ ، می توان نتیجه گرفت که بردارهای $\underbrace{a * \dots * a}_{n \text{ بار}} = a^n$ و a از $\mathbb{R}^n$ هم راستا هستند: دوباره با به کاربردن ویژگی مفروض برای G در صورت مسئله، $a^n \times a^{-1} \in \mathbb{R}^n$ یا صفر خواهد شد یا ناصفو و برابر با $a^n * a^{-1} = a^{n-1} \cdot a^n$. در حالت نخست، چون $\vec{e} \neq a^{-1}$ (زیرا در غیر این صورت a^{-1} و به تبع آن a برابر با $\vec{e}$ خواهد بود که با روشن برگزیدن a در تناقض است). باید a^n مضربی از a^{-1} و در نتیجه مضربی از a باشد که همان چیزی است که در پی آن بودیم. حالت دوم یعنی $\vec{e} \neq a^{n-1} = a^n \times a^{-1} = a^{n-1}$ رخ نمی دهد. چرا که از آن نتیجه می شود $a^{n-1} \neq a^n \times a^{-1}$ و بر هم عمودند، در حالی که این دو از فرض استقرا و آنچه که در بالا ثابت شد، مضارب ناصفو از بردار a هستند. پس برای یک عنصر دلخواه $a \in G - \{e\}$ اثبات کردیم که a^{-1} و a^n ها برای هر $n \in \mathbb{N}$ هم راستای a هستند. با اعمال این مطلب به a^{-1} این گزاره ای کلی تر حاصل می شود که برای هر $a \in \mathbb{R}^n$ ، $n \in \mathbb{Z}$ a^n مضربی از a است. در جمع بندی آنچه که تا اینجا حاصل گردید:

(*) $\vec{e} = e$ و برای هر $a \in G - \{e\}$ ، عناصر زیرگروه دوری تولید شده توسط a به زیرفضای از $\mathbb{R}^n$ که a تولید می کند تعلق دارند و به علاوه a^{-1} مضرب ناصفوی است از.

در ادامه ادعا می کنیم که:

(**) آگر $a \in G$ و $b \in G$ مضربی از بردار a نباشد، آنگاه $a \perp b$.

برای دیدن دلیل توجه کنید که باید نشان دهیم که اگر برای G برای $a, b \in G$ $a \neq b$ آنگاه $a \perp b$. ضرب خارجی این دو بردار صفر نیست ولذا باید $a * b = a \times b = a \cdot a^{-1} \cdot b = a^{-1} \cdot a \cdot b = a^{-1} \cdot \vec{e} = a^{-1}$ صفر نیست، چرا که با توجه به (*) صفر شدن این ضرب خارجی به معنای آن خواهد بود که ضرب خارجی $b \times a$ و a صفر است که امکان پذیر نیست چرا که این دو بردار غیر صفر بر هم عمودند. پس باید:

$$b = a^{-1} * (a * b) = a^{-1} \times (a \times b)$$

که صفر بودن ضرب داخلی $b \cdot a^{-1}$ و از آنجا $b \cdot a$ را بدست خواهد داد. در نهایت با استفاده از (*) و (**)، حکم مطلوب مبنی بر صفر بودن ضرب

که اعداد گویای فوق تولید می‌کنند واقع نخواهد بود. پس مشخصه‌ی F عددی اول همچون p است و می‌توان زیرمیدان اول آن $\{n \in \mathbb{Z} \mid n \in F\}$ را با $\mathbb{Z}_p$ یکی گرفت. حال توجه کنید که «قضیه‌ی ساختاری گروه‌های آبایی متناهی مولد» بیان می‌دارد که هر گروهی از این دست، یکریخت است با جمع مستقیم تعدادی متناهی گروه دوری. پس اگر مرتبه‌ی عناصر آن متناهی باشد، خود متناهی خواهد بود. بنابراین کافی است وجود یک عنصر ناصرفی θ از F را که مرتبه‌اش در $(\times, \times^\times)$ نامتناهی است به تناقض بکشانیم و این حل را تکمیل خواهد کرد. چنین عنصری از F بر $\mathbb{Z}_p$ (که از طریق یکی گفتن آن با زیرمیدان اول، زیرمیدانی از F در نظر گرفته شد) جبری نخواهد بود. چرا که در غیر این صورت، $\mathbb{Z}_p[\theta]$ یک توسعی میدانی متناهی از $\mathbb{Z}_p$ ولذا یک میدان متناهی خواهد بود. اگر درجه‌ی این توسعی را k بگیریم، این میدان متناهی p^k عضوی خواهد بود و از آنچه که درباره‌ی میدان‌های متناهی می‌دانیم، باید $1_F = \theta^{p^{k-1}}$ که با روشن انتخاب θ در تناقض است. پس این عنصر بزرمیدان $\mathbb{Z}_p$ از F جبری نیست، امری که نشان می‌دهد کوچکترین زیرمیدانی از F که θ را دربرمی‌گیرد یا به عبارت دیگر (θ) ، از طریق همیختی معین شده با $x \mapsto \theta$ یکریخت است با میدان توابع گویا با ضرایب در $\mathbb{Z}_p$ یا به عبارت دیگر $(\mathbb{Z}_p(x))$. پس F زیرمیدانی یکریخت با $(\mathbb{Z}_p(x))$ را شامل می‌شود و لذا با تکرار استدلالی که پیشتر هم به کار رفت، گروه ضریبی این میدان نیز باید همانند گروه ضریبی F متناهی مولد باشد، در حالی که اینگونه نیست. چرا که می‌توان همان استدلالی که متناهی مولد نبودن $(\times, \times^\times)$ را نتیجه داد تکرار کنیم: با داشتن عناصر $\frac{p_1(x)}{q_1(x)}, \dots, \frac{p_n(x)}{q_n(x)}$ از $\mathbb{Z}_p[x]$ که در آن چندجمله‌ای‌های $p_1(x), q_1(x), \dots, p_n(x), q_n(x)$ از $\mathbb{Z}_p[x]$ ناصفرند، چندجمله‌ای‌های فوق را نشمارد (توجه کنید که چنین چندجمله‌ای موجود است: $\mathbb{Z}_p[x]$ یک $U.F.D$ است و دارای نامتناهی عنصر تحویل‌نپذیر). در زیرگروهی از $(\mathbb{Z}_p(x)^\times, \times)$ که عناصر $\frac{p_1(x)}{q_1(x)}, \dots, \frac{p_n(x)}{q_n(x)}$ تولید می‌کنند واقع نخواهد بود.

پاسخ ۷. هر تابع پیوسته و یک به یک یکنواست. بنابراین کافی است نشان دهیم f یک به یک است. برهان خلف: اعداد حقیقی $b < a$ موجودند که $f(c_1) = f(c_2)$. حال توجه کنید که اگر $c_1, c_2 \in \mathbb{R}$ و $f(c_1) = f(c_2)$ ، آنگاه با قرار دادن $|c_1 - c_2| = c$ خواهیم داشت:

$$\forall x \in \mathbb{R}: f(x) = f(x + c)$$

این از آنچه ناشی می‌شود که با به کار بردن ویژگی مفروض برای f در صورت مسئله، برای هر $x \in \mathbb{R}$ داریم:

$$f(x + c_1) = F(f(x), f(c_1)) = F(f(x), f(c_2)) = f(x + c_2)$$

از طرف دیگر نشان می‌دهیم برای هر $n \in \mathbb{N}$ ، عدد حقیقی α موجود است به قسمی که: $f(\alpha + \frac{b-a}{n}) = f(\alpha)$ و سپس به کمک حکم قبلی نتیجه

برای هر $i \leq n$ یک اندومورفیسم یکتا $V \rightarrow V$ با g_i موجود است که عنصر v_i از پایه‌ی β را به v و سایر عناصر را به صفر می‌برد و همچنین چون بردارهای w_i ناصفرند، می‌توان یک اندومورفیسم $V \rightarrow V$ با h_i را برگزید با این ویژگی که $w_i = h_i(w)$. حال اندومورفیسم $h_i \circ f \circ g_1 + \dots + h_n \circ f \circ g_n$

که به ایده‌آل دوطرفه‌ای از $End(V)$ که f تولید می‌کند تعلق دارد، با $\tilde{f}$ برابر است، چرا که $\text{Ker}(f) = \text{Ker}(\tilde{f})$ صفر است (هریک از v_i ها چنین ویژگی را داشت). و هر v_i را به

$$h_i(f(g_i(v_i))) = h_i(f(v)) = h_i(w) = w_i$$

می‌برد و لذا چگونگی عملی $h_i \circ f \circ g_1 + \dots + h_n \circ f \circ g_n$ و $\tilde{f}$ بر عناصر پایه‌ی β از V یکسان است که تساوی آنها را بحسب می‌دهد. پس $\tilde{f}$ عضو ایده‌آل دوطرفه‌ی تولید شده توسط f است. در ادامه به دومین گزاره می‌پردازیم: باید نشان دهیم که اگر رتبه‌ی اندومورفیسم $V \rightarrow V$ است نامتناهی باشد، آنگاه ایده‌آل دوطرفه‌ی تولید شده با آن کل $End(V)$ است یا معادلاً اندومورفیسم همانی V را دربردارد. فرض کنید بردارهای $f(a_i) = b_i$ ($i \in \mathbb{N}$)

واقع در بر f مستقل خطی باشند. پس زیرمجموعه‌ی $\{b_i \mid i \in \mathbb{N}\}$ از V مستقل خطی است و قابل گسترش به یک پایه‌ی β' از V . از طرف دیگر طبق فرض مسئله پایه‌ای مانند $\{e_i \mid i \in \mathbb{N}\}$ برای β'' از $\text{End}(V)$ موجود است. اندومورفیسم یکتا $V \rightarrow V$ با f' موجود است که هر عنصر e_i از β'' را به a_i تصویر می‌کند. f'' را اندومورفیسمی از V بگیرید که در پایه‌ی β' تحت آن $e_i \mapsto b_i$ برای هر i و سایر عناصر پایه‌ی مذکور به صفر می‌روند. حال $V \rightarrow f'' \circ f \circ f'$ متعلق به ایده‌آل دوطرفه‌ای از $End(V)$ که تولید می‌کند، همانی است چرا هر e_i را ثابت نگاه می‌دارد:

$$f''(f(f'(e_i))) = f''(f(a_i)) = f''(b_i) = e_i$$

پاسخ ۶. فرض کنید F میدانی باشد با این ویژگی که گروه ضریبی $(\times, \times^\times)$ متناهی مولد یا به عبارت دقیق‌تر یک گروه آبایی متناهی مولد است. زیرمیدان اول $\mathbb{F}$ برابر با اشتراک تمامی زیرمیدان‌های F تعریف می‌شود و می‌دانیم که یکریخت است با $\mathbb{Q}$ اگر مشخصه‌ی F صفر باشد و یکریخت است با میدان p عضوی $\mathbb{Z}_p$ اگر مشخصه‌ی F عدد اول p باشد. حالت نخست رخ نمی‌دهد چرا که زیرگروه‌های هر گروه آبایی متناهی مولد، خود متناهی مولد هستند، در حالی که گروه ضریبی اعداد گویا $(\times, \times^\times)$ چنین نیست: اگر اعداد گویای ناصفر $\frac{a_1}{b_1}, \dots, \frac{a_n}{b_n}$ مفروض باشند و q را عدد اولی آنقدر بزرگ بگیریم که در تجزیه‌ی هیچ‌یک از اعداد صحیح و ناصفر $a_1, b_1, \dots, a_n, b_n$ ظاهر نمی‌گردد، آنگاه در زیرگروهی از $(\times, \times^\times)$ subfield prime

در $x = a \in (0, 1)$ صفر می شود و در نتیجه از قضیه رول باید $g'(x) = f_{n-1}(x) - \frac{x^n}{n!}$ در یک نقطه $a \in (0, 1)$ صفر گردد که به معنای برقراری $f_{n-1}(c) = \frac{c^n}{n!}$ به ازای یک $c \in (0, 1)$ است.

پاسخ ۹. قسمت الف) وجود f با خواص مذکور معادل است با این گزاره که برای هر $x \geq 1$ تابع

$$\begin{cases} g_x : [0, \infty) \rightarrow [0, \infty) \\ g_x(a) = e^a - \frac{a}{x} - x \end{cases}$$

ریشه‌ای یکتا دارد. برای دیدن دلیل درستی این گزاره توجه کنید که g_x اکیداً صعودی است:

$$\forall a > 0 : g'_x(a) = e^a - \frac{1}{x} > 1 - \frac{1}{x} = \frac{x-1}{x} \geq 0.$$

و به علاوه چون $0 \leq 1 - x = 1 - g_x(0) = g_x(0) \leq \infty$ و $\lim_{a \rightarrow \infty} g_x(a) = \infty$ بنابر قضیه مقدار میانی باید ریشه داشته باشد، ریشه‌ای که به دلیل اکیداً صعودی بودن g_x یکتاست. حال اگر برای هر $x \geq 1$ $f(x)$ را ریشه‌ی یکتا f : $[1, \infty) \rightarrow [0, \infty)$ بنامیم، به تابعی همچون $g_x : [0, \infty) \rightarrow [0, \infty)$ که در x صدق می‌کند، تساوی‌ای که با توجه خواهیم رسید که در $g_x(f(x)) = f(x)$ به معنای $e^{f(x)} + x = \frac{f(x)}{x} + x$ است. این حل قسمت به ضابطه‌ی g_x بود.

(الف) را تکمیل می‌کند. قبل از پرداختن به قسمت بعدی حل نکته‌ای را

بیان می‌کنیم که در ادامه سودمند خواهد بود: با توجه به اینکه دیدیم تابع $g_x : [0, \infty) \rightarrow [0, \infty)$ اکیداً صعودی است و همچنین f ریشه‌ی یکتا آن است:

$$\forall x \geq 1, t \geq 0 : t \geq f(x) \Leftrightarrow g_x(t) \geq 0.$$

قسمت ب) ابتدا توجه کنید که با کار بردن نکته‌ای که در بالا بیان شده:

$$g_x(\ln x) = e^{\ln x} - \frac{\ln x}{x} - x = -\frac{\ln x}{x} \leq 0.$$

پس به منظور رسیدن به حد 0 $\lim_{x \rightarrow \infty} x(f(x) - \ln x) = 0$ کافی است نشان داد که با تثبیت هر $\epsilon > 0$ $f(x) \leq \ln x + \frac{\epsilon}{x}$ به ازای x های به اندازه‌ی کافی بزرگ. دوباره با به کار بردن نکته‌ی فوق، تنها کافی است نشان دهیم که از جایی به بعد:

$$g_x(\ln x + \frac{\epsilon}{x}) = xe^{\frac{\epsilon}{x}} - \frac{1}{x}(\ln x + \frac{\epsilon}{x}) - x \geq 0.$$

این برقرار است چرا که با توجه به $\lim_{x \rightarrow \infty} x(e^{\frac{\epsilon}{x}} - 1) = \epsilon$ و $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x}(\ln x + \frac{\epsilon}{x}) = 0$ ، حد سمت چپ نامساوی فوق وقته $\infty \rightarrow x$ برابر است با $\epsilon > 0$. در نهایت به اثبات همگرایی دنباله‌ی $\sum_{k=1}^n f(k) - \ln n!$ می‌پردازیم. ابتدا توجه کنید که با نوشتن $\ln n!$ به صورت $\sum_{k=1}^n \ln k$ مسئله تبدیل می‌شود به اثبات همگرایی سری $\sum_{n=1}^{\infty} (f(n) - \ln n)$ ، سری‌ای که با توجه به آنچه که در بالا بیان شد جملاتش نامنفی‌اند. بنابراین می‌توانیم به منظور اثبات همگرایی آن از آزمون

خواهد شد که هر $> \frac{b-a}{n}$ دوره‌ی تناوبی از f است. عدد طبیعی n را تثبیت کنید و تابع پیوسته‌ی

$$\begin{cases} g : [a, b - \frac{b-a}{n}] \rightarrow \mathbb{R} \\ g(x) = f(x + \frac{b-a}{n}) - f(x) \end{cases}$$

را در نظر بگیرید. چون $f(a) = f(b)$ و $\sum_{k=0}^{n-1} g(a + k\frac{b-a}{n}) = 0$ پس g در نقطه‌ای صفر می‌شود (زیرا در غیر این صورت بنابر قضیه مقدار میانی g یا همواره مثبت خواهد بود یا همواره منفی که با تساوی فوق در تناقض است)، حکمی که با توجه به ضابطه‌ی تعریف g نتیجه می‌دهد f در دو نقطه به فاصله‌ی $\frac{b-a}{n}$ از هم مقداری یکسان می‌پذیرد که همان چیزی است که در پی آن بودیم. بنابراین تابع پیوسته‌ی $\mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$: f دوره‌های تناوبی به لخواه کوچک دارد که عبارتند از اعداد $\frac{b-a}{n}$. اثبات خواهیم کرد که چنین تابع پیوسته‌ای باید ثابت باشد با این روش که برای $x_1, x_2 \in \mathbb{R}$ و $\epsilon > 0$ دلخواه نشان می‌دهیم: $|f(x_1) - f(x_2)| < \epsilon$. از آنجا که تحدید f به $[0, b-a]$ پیوسته‌ی یکنواخت است، δ را می‌توان برگزید با این ویژگی که برای هر $x, y \in [0, b-a]$ با $|x-y| < \delta$ داشته باشیم: $|f(x) - f(y)| < \epsilon$. چون $n \in \mathbb{N}$. $|f(x) - f(y)| < \epsilon$ را آنقدر بزرگ بگیرید که $\delta < \frac{b-a}{n}$. چون

یک دوره‌ی تناوب f بود:

$$f(x_1) = f\left(x_1 - \frac{b-a}{n} \left\lfloor \frac{x_1}{b-a} \right\rfloor\right) = f\left(\frac{b-a}{n} \left\{ \frac{x_1}{b-a} \right\}\right)$$

$$f(x_2) = f\left(x_2 - \frac{b-a}{n} \left\lfloor \frac{x_2}{b-a} \right\rfloor\right) = f\left(\frac{b-a}{n} \left\{ \frac{x_2}{b-a} \right\}\right)$$

که در آن $\left\{ \frac{x_1}{b-a} \right\}$ نماد جز اعشاری است. ولی $\left\{ \frac{x_1}{b-a} \right\} = \frac{b-a}{n} \left\{ \frac{x_1}{b-a} \right\}$ در $[0, 1]$ واقع‌عنده و لذا فاصله‌شان از هم کمتر از δ است و در نتیجه قدر مطلق تفاضل مقادیر f در این دو نقطه - که با توجه به تساوی‌های فوق همان $|f(x_2) - f(x_1)| < \epsilon$ است - از ϵ تجاوز نمی‌کند یا به عبارت دیگر: $|f(x_2) - f(x_1)| < \epsilon$. پس تابع f باید ثابت باشد که با مفروضات مسئله در تناقض است.

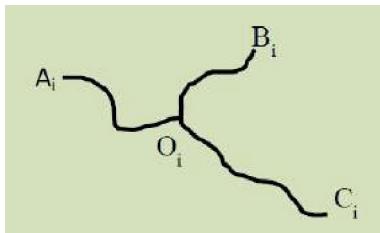
پاسخ ۸. ادعا می‌کنیم که اگر عدد طبیعی $n \leq a$ باشد که $f_n(a) = \frac{a^{n+1}}{(n+1)!}$ ، آنگاه $c \leq a$ موجود است به قسمی که $f_{n-1}(c) = \frac{c^{n+1}}{(n+1)!}$. با فرض درست بودن این حکم، k بار استفاده از آن مسئله را حل خواهد کرد: چون $f_k(1) = \frac{1}{(k+1)!}$ برای عدد طبیعی k ، در حالت $n = k+1$ $f_n(a) = \frac{a^{n+1}}{(n+1)!}$ تساوی a را برآورده می‌کند و بنابراین در نقطه‌ی 1 $f_n(a) = \frac{a^{n+1}}{(n+1)!}$ باشد با $c \in (0, 1)$ موجود باشد که $f_n(c) = \frac{c^{n+1}}{(n+1)!}$ حالت $n = 0$ باید $0 < c < 1$ باشد که $f_0(c) = 1$ است و حکم مطلوب مبنی بر نقطه‌ی ثابت داشتن $f_n(c) = 0$ را بثابت می‌دهد. پس به حکمی که در ابتدای حل بیان شد می‌پردازیم: تابع مشتق پذیر $\mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$: g با ضابطه‌ی

$$g(x) = f_n(x) - \frac{x^{n+1}}{(n+1)!} = \int_0^x f_{n-1}(t) dt - \frac{x^{n+1}}{(n+1)!}$$

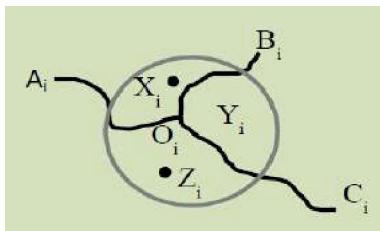
است. لذا:

$$f^{(139)}(0) = 1390! (2 \times 1390 + 1389) = 4169 (1390!)$$

پاسخ ۱۱. فرض کنید بتوان این کار را کرد و $\{T_i\}_{i \in I}$ خانواده‌ای ناشمارا از زیرمجموعه‌های دوبعدی مجازای از صفحه باشد که هریک همیمورفند با شکل T . مشابه شکل، هر T_i از سه شاخه‌ی مجزا تشکیل شده که در نقطه‌ای همچون O_i به هم متصلند. نقاط انتهایی این شاخه‌ها را A_i و B_i و

C_i نامگذاری کنید.^۳ برای هر $i \in I$ ، w_i را دایره‌ای فرض کنید که مختصات مرکز آن و همچنین طول شعاع آن اعدادی گویا باشند و O_i نیز درون این دایره باشد ولی A_i ، B_i و C_i در آن واقع نشوند. در این صورت شاخه‌های T_i درون دایره را به سه قسمت مجزا تقسیم می‌کنند. Z_i و Y_i ، X_i و T_i را نقطی با مختصات گویا در این سه قسمت بگیرید. از آنجا که تعداد دایره‌ها

با مرکز و شعاع گویا و نیز تعداد سه‌تایی‌های (X, Y, Z) از نقاط گویای صفحه (نقطی) که هردو مختصه‌شان گویا باشد. شماراست، پس با توجه به ناشمارا بودن خانواده‌ی $\{T_i\}_{i \in I}$ ، حداقل دو تا از T_i ها مثلًا T_i و T_j موجودند با این ویژگی که: $w_i = w_j$ ، $X_i = X_j$ ، $Y_i = Y_j$ ، $Z_i = Z_j$ و T_i یکدیگر را قطع می‌کنند. اما به راحتی می‌توان دید که در این صورت T_i و T_j یکدیگر را قطع می‌کنند.

پاسخ ۱۲. کافی است نشان دهیم که برای عناصر دلخواه $E \in x$ و $y \in E^\perp$ ، $\langle Ty, x \rangle = 0$. فرض کنید اینگونه نباشد و $\langle Ty, x \rangle > 0$. پس $y = x + \alpha \mu \langle Ty, x \rangle y$ که در آن $\alpha > 0$. حال قرار می‌دهیم $Tx = \mu x$ ، $x \in E$ و بنابراین:

$$Tz = \mu x + \alpha \mu \langle Ty, x \rangle Ty$$

^۳ توجه کنید که همه‌ی این موارد خوش‌تعریف هستند و مستقل از شکل! هر T_i با در واقع هر فضای همیمورف با شکل T یا به عبارت دقیق‌تر همیمورف با زیرفضای $\{1\} \times \{1\} \cup [0, 1] \times \{0\}$ از $\mathbb{R}^2$ ، دارای نقطه‌ی یکایی است که مکملش دارای سه مؤلفه‌ی همندی است که هریک همیمورفند با $\{1\}$. در T_i نقطه‌ی یکایی حائز این ویژگی را O_i و این مؤلفه‌های همندی را شاخه‌های T_i نامیده‌ایم. انتهای هر شاخه هم با توجه به آنکه هریک از آنها به عنوان زیرفضایی از T_i همیمورف است با $\{0\}$ معنی دارد: نقطه‌ی یکایی که با حذف از مؤلفه‌ی همندی مذکور، فضای حاصل هم همیند خواهد بود.

مقایسه استفاده کنیم. هرگاه n به اندازه‌ی کافی بزرگ باشد. برای هر $n \in \mathbb{N}$ داریم:

$$e^{f(n)} = \frac{f(n)}{n} + n \Rightarrow f(n) - \ln n = \ln(1 + \frac{f(n)}{n})$$

و می‌دانیم که $\ln(1 + x) \leq x$ برای هر $x \geq 0$ (برای دیدن دلیل آن تابع $h(x) = x - \ln(x + 1)$ را در نظر بگیرید که بر بازه‌ی $(-\infty, 0]$ مشتق آن نامنفی است. لذا h' بازه صعودی است و بنابراین $h'(x) = \frac{x}{x+1}$ چون $= 0$ ، براین بازه نامنفی نیز خواهد بود). و درنتیجه:

$$f(n) - \ln n = \ln(1 + \frac{f(n)}{n}) \leq \frac{f(n)}{n}$$

با توجه به حد $\lim_{n \rightarrow \infty} n(f(n) - \ln n) = 0$ که قبلاً ثابت شد، اگر $f(n) \leq \frac{1}{n} + \ln n$ باشد $f(n) - \ln n$ و ترکیب آن با نامساوی قبلی نشان می‌دهد که از جایی به بعد

$$f(n) \leq \frac{\ln n}{n^2} + \frac{1}{n^3}$$

حال با توجه به همگرایی سری $\sum_{n=1}^{\infty} (\frac{\ln n}{n^2} + \frac{1}{n^3})$ ، آزمون مقایسه همگرایی $\sum_{n=1}^{\infty} (f(n) - \ln n)$ را بحسب خواهد داد و حل تکمیل است.

پاسخ ۱۰. توجه کنید که $\sum_{n=1}^{1389} x^n = \frac{x^{1390}-1}{x-1}$ و با مشتق‌گیری از این تساوی:

$$\sum_{n=1}^{1389} nx^{n-1} = \frac{1389x^{1390}-1390x^{1389}+1}{(x-1)^2}$$

پس در همسایگی مناسبی حول مبدأ که در آن $1 < |1389x^{1390}-1390x^{1389}|$ می‌توان نوشت:

$$f(x) = \frac{(x-1)^2}{1 + (1389x^{1390}-1390x^{1389})}$$

$$= (1-2x+x^2) \left(\sum_{n=0}^{\infty} (1389x^{1390}-1390x^{1389})^n \right)$$

با ساده کردن حاصلضرب فوق به یک سری توانی حول $x = 0$ می‌رسیم که تابع f را در همسایگی ای از مبدأ توصیف می‌کند. پس $f(x)$ در همسایگی ای از مبدأ تحلیلی است و سری توانی مذکور در واقع بسط تیلور آن در $x = 0$ است. لذا ضرب x^{1390} در این سری توانی باید برابر باشد با $\frac{f^{(1390)}(0)}{1390!}$. به منظور یافتن این ضربی توجه کنید که به ازای یک سری توانی مناسب $\sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n$ می‌توان حاصلضرب فوق را اینگونه نوشت:

$$(1-2x+x^2) \left(\sum_{n=0}^{\infty} (1389x^{1390}-1390x^{1389})^n \right)$$

$$= 1-2x+x^2 + (1-2x+x^2)(1389x^{1390}-1390x^{1389})$$

$$+ x^{1390} (1-2x+x^2) \left(\sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n \right)$$

پس $\frac{f^{(1390)}(0)}{1390!} = \text{همان ضرب} x^{1390}$ در $(1-2x+x^2)(1389x^{1390}-1390x^{1389})$

هولومورف $\mathbb{C} \rightarrow U$: g امکان‌پذیر است (این دوباره نتیجه‌ای است از اصل ماکسیمم). پس در ادامه توجه خود را به حالتی معطوف می‌کنیم که هیچ یک از f یا g در نقطه‌ای از دامنه‌ی تعریف صفر نشوند. در این صورت توابع دو متغیره و حقیقی مقادار $|f|$ و $|g|$ بر بازی U از $\mathbb{R}^2 = \mathbb{C}$ هموار یا به عبارت $f, g : U \rightarrow \mathbb{C} - \{0\}$ خواهند بود، زیرا از ترکیب توابع هموار C^∞ خواهد شد (توابع کنید که تابع هولومورف بی‌نهایت بار مشتق‌پذیرند). و تابع نرم آنها اثر داد:

$$\begin{cases} \mathbb{C} - \{0\} \rightarrow \mathbb{R}^+ \\ z \mapsto |z| \end{cases}$$

$\Rightarrow$

$$\begin{cases} |f|^2 = f\bar{f} \Rightarrow 2|f|\frac{\partial|f|}{\partial\bar{z}} = \frac{\partial|f|^2}{\partial\bar{z}} = \frac{\partial f}{\partial\bar{z}}\bar{f} + f\frac{\partial\bar{f}}{\partial\bar{z}} \\ \frac{\partial f}{\partial\bar{z}} = 0, \frac{\partial\bar{f}}{\partial z} = \bar{f}' \Rightarrow \frac{\partial|f|}{\partial\bar{z}} = \frac{f\bar{f}'}{2|f|} \\ |g|^2 = g\bar{g} \Rightarrow 2|g|\frac{\partial|g|}{\partial\bar{z}} = \frac{\partial|g|^2}{\partial\bar{z}} = \frac{\partial g}{\partial\bar{z}}\bar{g} + g\frac{\partial\bar{g}}{\partial\bar{z}} \\ \frac{\partial g}{\partial\bar{z}} = 0, \frac{\partial\bar{g}}{\partial z} = \bar{g}' \Rightarrow \frac{\partial|g|}{\partial\bar{z}} = \frac{g\bar{g}'}{2|g|} \end{cases}$$

که در آن از اینکه $|f|$ و $|g|$ در هیچ نقطه‌ای صفر نمی‌شوند استفاده شد. از طرف دیگر به دلیل ثابت بودن $|g|$ و $|f|$ ، باید $\frac{\partial|f|}{\partial\bar{z}} + \frac{\partial|g|}{\partial\bar{z}} = 0$ و لذا از

$$\forall z \in U : \frac{f(z)\bar{f}'(z)}{2|f(z)|} = -\frac{g(z)\bar{g}'(z)}{2|g(z)|}$$

با محاسبه‌ی نرم طرفین تساوی فوق می‌بینیم که $|g'(z)| = |f'(z)|$ برای هر $z \in U$. پس توابع تحلیلی f' و g' بر بازی U تنها در حد ضرب در عددی مختصات با نرم یک تفاوت دارند: $\theta \in \mathbb{R}$ ای موجود است که برای آن $f' = e^{i\theta}g'$ در سرتاسر U . برای دیدن دلیل کافی است به تابع هولومورف $\frac{f'}{g'}$ توجه کرد که بر دیسک بازی حول هر نقطه‌ای که g' در آن ناصفر باشد θ را مشخص یک است و لذا همان‌گونه که قبلاً هم بیان شد بر چنین همسایگی‌ای باید ثابت باشد. در نقاطی هم که g' صفر شود، f' نیز به دلیل تساوی نرم‌های این دو تابع θ را مشخص صفر و در نتیجه صفر خواهد بود. پس موضع f' از ضرب عددی ثابت با نرم یک در g' حاصل می‌شود و حال همبندی U وجود تساوی‌ای همچون $f' = e^{i\theta}g'$ را بدهد. از $f' = e^{i\theta}g'$ ثابت بودن $f - e^{i\theta}g'$ بدلست می‌آید: $a \in \mathbb{C}$ موجود است چنان که

$$\forall z \in U : f(z) - e^{i\theta}g(z) = a$$

پس از آوری: عملگرهای $\frac{\partial}{\partial\bar{z}}$ و $\frac{\partial}{\partial z}$ بر تابع مشتق‌پذیر و مخلوط‌مقدار به دامنه‌ی بازی از $\mathbb{C} = \mathbb{R}^2$ اینگونه عمل می‌کنند:

$$\frac{\partial h}{\partial z} = \frac{1}{2}\left(\frac{\partial h}{\partial x} - i\frac{\partial h}{\partial y}\right), \quad \frac{\partial h}{\partial\bar{z}} = \frac{1}{2}\left(\frac{\partial h}{\partial x} + i\frac{\partial h}{\partial y}\right)$$

به سادگی می‌توان تحقیق کرد که با تجزیه‌ی تابع مشتق‌پذیر h به اجزای حقیقی و موهومی اش به صورت $h = u + iv$ به معنای برقراری روابط کوشی-ریمان است. پس اگر فرض کنیم که h تابعی دومنجیر، مخلوط‌مقدار و $\mathbb{C}$ بر بازی از $\mathbb{R}^2$ است، اینکه با در نظر گرفتن آن به عنوان تابعی بر بازی از $\mathbb{C}$ هولومورف باشد معادل است با $\frac{\partial h}{\partial\bar{z}} = 0$ است. این ثابت بودن g را هم نشان می‌دهد: به دلیل ثابت بودن $|g|$ از $U \rightarrow \mathbb{C}$ است. این ثابت بودن g را هم نشان می‌دهد: به دلیل ثابت بودن $|f|$ از $U \rightarrow \mathbb{C}$ نیز باید ثابت باشد که تنها در صورت ثابت بودن تابع

از طرف دیگر به دلیل $\langle y, x \rangle = 0$ ، $y \in E^\perp$ ولذا داریم:

$$\begin{aligned} \langle Tz, z \rangle &= \langle \mu x + \alpha\mu\overline{\langle Ty, x \rangle}Ty, x + \alpha\mu\overline{\langle Ty, y \rangle}y \rangle \\ &= \mu \|x\|^2 + \langle \alpha\mu\overline{\langle Ty, x \rangle}Ty, x \rangle \\ &\quad + \langle \alpha\mu\overline{\langle Ty, x \rangle}Ty, \alpha\mu\overline{\langle Ty, x \rangle}y \rangle \\ &= \mu \|x\|^2 + \alpha\mu\overline{\langle Ty, x \rangle}^2 + |\alpha\mu\overline{\langle Ty, x \rangle}|^2 \langle Ty, y \rangle \\ &= \mu \|x\|^2 + \alpha\mu|\langle Ty, x \rangle|^2 + \alpha^2|\langle Ty, x \rangle|^2 \langle Ty, y \rangle \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \|\langle y, x \rangle\|^2 &= \|x + \alpha\mu\overline{\langle Ty, x \rangle}y\|^2 = \|x\|^2 + |\alpha\mu\langle Ty, x \rangle|^2. \|y\|^2 \\ &= \|x\|^2 + \alpha^2|\langle Ty, x \rangle|^2. \|y\|^2 \end{aligned}$$

حال چون بنابر فرض $\|Tz, z\| \leq \|z\|$ ، از روابط بالا نتیجه می‌شود که برای هر $\alpha > 0$:

$$|\langle \mu\|x\|^2 + \alpha\mu|\langle Ty, x \rangle|^2 + \alpha^2|\langle Ty, x \rangle|^2 \langle Ty, y \rangle \rangle|$$

$$\leq \|x\|^2 + \alpha^2|\langle Ty, x \rangle|^2. \|y\|^2$$

ولی چون $1 = |\mu| > 0$ ، بنابر نامساوی مثلثی:

$$|\langle \mu\|x\|^2 + \alpha\mu|\langle Ty, x \rangle|^2 + \alpha^2|\langle Ty, x \rangle|^2 \langle Ty, y \rangle \rangle|$$

$$\geq |\mu\|x\|^2 + \alpha\mu|\langle Ty, x \rangle|^2| - \alpha^2|\langle Ty, x \rangle|^2. |\langle Ty, y \rangle|$$

$$= \|x\|^2 + \alpha|\langle Ty, x \rangle|^2 - \alpha^2|\langle Ty, x \rangle|^2. |\langle Ty, y \rangle|$$

پس ثابت کردیم که برای هر $\alpha > 0$:

$$\|x\|^2 + \alpha|\langle Ty, x \rangle|^2 - \alpha^2|\langle Ty, x \rangle|^2. |\langle Ty, y \rangle|$$

$$\leq \|x\|^2 + \alpha^2|\langle Ty, x \rangle|^2. \|y\|^2 \Rightarrow$$

$$\alpha|\langle Ty, x \rangle|^2 \leq \alpha^2|\langle Ty, x \rangle|^2 (\|y\|^2 + |\langle Ty, y \rangle|)$$

با توجه به اینکه طبق فرض خلف $\langle Ty, x \rangle \neq 0$ و α مثبت بود، با حذف

که $\alpha|\langle Ty, x \rangle|^2$ از طرفین نامساوی فوق نتیجه می‌شود که:

$$\forall \alpha > 0 : \alpha(\|y\|^2 + |\langle Ty, y \rangle|) \geq 1$$

که غیرممکن است. پس به تناقض می‌رسیم و باید $T(E^\perp) \subseteq E^\perp$.

پاسخ ۱۳. ابتدا توجه کنید که بدون کاسته شدن از کلیت می‌توان فرض کرد

که f و g در هیچ نقطه‌ای از U صفر نمی‌شوند. چرا که در غیر این صورت

حکم به سادگی حاصل می‌شود: اگر مقدار ثابت $|f| + |g| + |f(z)| + |g(z)|$ را c بنامیم، برای

هر $z \in U$: $|f(z)| + |g(z)| \leq c$ و بنابراین $c \geq 1$

در $U \in \mathbb{C}$ ای مثلاً g صفر شود، باید به ناچار $c = |f(z)|$ یا به عبارت

دیگر در نامساوی

$$\forall z \in U : |f(z)| \leq c$$

به ازای $z = z$ تساوی داریم. ولی با توجه به اصل ماکسیمم مطلق

برای تابع هولومورف و همچنین همبند بودن U ، این به معنای ثابت بودن

C است. این ثابت بودن g را هم نشان می‌دهد: به دلیل ثابت

بودن $|g|$ از $U \rightarrow \mathbb{C}$ نیز باید ثابت باشد که تنها در صورت ثابت بودن تابع

و $X \cup V = U$. حال اگر z در U باشد، این دو باز آن را از z جدا می کنند که با $z \sim y$ تناقض دارد و اگر در V باشد این بازها آن را از x جدا می کنند که به دلیل $y \sim x$ امکان پذیر نیست.

در ادامه نشان می دهیم کلاس های هم ارزی رابطه‌ی $\sim$ همان مؤلفه های همبندی X هستند. امری که اثباتش قسمت اول مسئله را حل خواهد کرد: امکان پذیر نبودن جدا کردن x و y از هم به معنای $y \sim x$ است و در این صورت این دو نقطه باید در یک کلاس هم ارزی باشند که خود (با صحیح پنداشتن حکم فوق) زیرمجموعه‌ی همبند از X (در واقع یک مؤلفه‌ی همبندی آن) است. پس به اثبات حکم فوق می پردازیم. ابتدا توجه کنید که به وضوح اعضای هر مؤلفه‌ی همبندی در یک کلاس هم ارزی از $\sim$ واقعند. چرا که اگر $y \sim x$ باه عبارت دیگر بتوان x و y را به وسیله‌ی بازه‌ی U و V با خواصی مشابه قبل از هم جدا کرد، این دو نقطه نمی توانند توأم در هیچ زیرمجموعه‌ی همبند D از X واقع شوند. چرا که با توجه به اینکه زیرمجموعه‌ی همبند D به صورت $(D \cap U) \cup (D \cap V)$ به عنوان اجتماع بازه‌ای مجزایش قابل بیان است، باید یک از زیرمجموعه‌های ظاهر شده در سمت راست برابر D شود که نشان می دهد $U \subseteq V$ یا $D \subseteq U$. حال بالعکس نشان می دهیم که هر کلاس هم ارزی مشمول است در یک مؤلفه‌ی همبندی از X یا به بیان دیگر خود همبند است. بدین منظور یک کلاس هم ارزی C از $\sim$ را در نظر بگیرید و فرض کنید $C = X_1 \cup X_2$ در آن X_1 و X_2 در C هم بازنده و هم بسته. باید نشان دهیم که یکی از آنها تهی است تا همبندی C حاصل گردد. ابتدا توجه کنید که

$$C = \cap_{\text{شاملی} F \text{ در } X} F$$

این از آنجا ناشی می شود که نقاط اشتراک ظاهر شده در سمت راست را نمی توان از نقاط C جدا کرد. زیرا اگر بازه‌ای U و V از X حول به ترتیب $x \in C$ و $y \in C$ از اشتراک ظاهر شده در بالا موجود باشند به گونه‌ای که $U \cap V = \emptyset$ و $U \cup V = X$ آنگاه چون نمی توان اعضای C را از هم جدا کرد باید C به تمامی مشمول باشد در یکی از U و V . از طرف دیگر $x \in U \cap C \neq \emptyset$ و لذا به ناچار باید $U \subseteq C$. پس زیرمجموعه‌ی هم بازنده و هم بسته U شامل C است و بنابراین باید اشتراک مذکور و به تبع آن y را هم دربرداشته باشد که با $U - X = V$ و $y \in V$ تناقض دارد. از این تساوی، C اشتراک تعدادی زیرمجموعه‌ی بسته ولذا خود بسته خواهد بود و بنابراین X_1 و X_2 که زیرمجموعه‌هایی مجزا و بسته از C بودند، X هم بسته خواهند بود. از طرف دیگر X یک فضای متریک فشرده است. لذا X_1 و X_2 هم فشرده‌اند و فاصله‌ی مشبی از هم دارند: $dist(X_1, X_2) < \epsilon$

پس می توان بازه‌ای W_1 و W_2 از X حول به ترتیب X_1 و X_2 را یافت^۷: کافی است اجتماع گوی های باز به شعاع $\frac{\epsilon}{2}$ حول نقاط X_1 و X_2 دو

از طرف دیگر تابع $|f(z)| + |ae^{i\theta}|$ بر U تابعی ثابت بود. پس اگر فرض کنیم تابع ثابت با مقدار c باشد، این به همراه بالای نشان می دهد:

$$\forall z \in U : |f(z)| + |ae^{i\theta}| - f(z) = c$$

پس برد تابع هولومورف $\mathbb{C} \rightarrow U$: مشمول است در یک بیضی، در حالی که اگر در نقطه‌ای مشتق f' نااصر باشد، بنابر قضیه‌ی تابع وارون باید برد آن بازی از $\mathbb{C}$ را دربرداشته باشد. پس باید $= f'$ در تمامی نقاط U ، که با به کار بردن همبندی U ثابت بودن $\mathbb{C} \rightarrow U$: f از آن حاصل می گردد. اینکه ثابت بودن f حکم مشابه برای g را نتیجه می دهد هم قبلاً ثابت شد.

پاسخ ۱۴. پاسخ مثبت است. باز همبند $\{0, 1\} - \mathbb{C}$ از صفحه‌ی مختلط را در نظر بگیرید. می دانیم پوشش جهانی^۵ هولومورف آن از میان سه انتخابی که «قضیه‌ی نگاشت ریمان»^۶ مجاز می دارد - یعنی کره‌ی ریمان، صفحه‌ی مختلط و دیسک باز واحد - (در حد یکریختی) دیسک باز واحد است. پس یک نگاشت هولومورف $\{0, 1\} - \mathbb{C} \rightarrow \mathbb{C} - \{0, 1\}$ موجود است که به پوششی نیز هست. به دلیل پوششی بودن پوشاست و به علاوه موضعی یک وارون هولومورف دارد و بنابراین مشتق آن در هیچ نقطه‌ای از D صفر نیست. حال اگر آن را با یک نگاشت هولومورف و پوشای $\mathbb{C} \rightarrow \mathbb{C} - \{0, 1\}$ که مشتقش در هیچ نقطه‌ای صفر نشود ترکیب کنیم، حاصل یک نگاشت هولومورف و پوشای $D \rightarrow \mathbb{C}$ خواهد بود که بنابر قاعده‌ی زنجیره‌ای مشتقش همه‌جا نااصر است. $z - \frac{z^2}{3} = h(z)$ مثالی از چنین h ای است و لذا $\mathbb{C} \rightarrow \mathbb{C} - g^2 = f$ حائز تمامی خواص مطلوب در صورت مسئله است.

پاسخ ۱۵. یک رابطه‌ی هم ارزی $\sim$ روی X تعریف می کنیم به این صورت که:

$$x \sim y \text{ را نتوان از هم جدا کرد.} \Leftrightarrow x \sim y$$

به سادگی دیده می شود که این یک رابطه‌ی هم ارزی است:

$$\bullet \quad x \text{ را نمی توان از } x \text{ جدا کرد، پس } x \sim x.$$

$\bullet$ اگر x را بتوان به کمک بازه‌ای U و V با خواص بیان شده در صورت مسئله از y جدا کرد، آنگاه می توان با همان U و V ، y را هم از x جدا نمود. پس $y \sim x$ نتیجه می دهد $x \sim y$ که به معنای تقارنی بودن این رابطه است

$\bullet$ این رابطه تراویابی است. چرا که اگر چنین نباشد، به ازای نقاطی همچون x ، y و z خواهیم داشت: $y \sim x \sim z \sim y$ در حالی که $z \sim x$ یا معادلاً^۸ می توان x و z را از هم جدا کرد. پس بازه‌ای U و V از X حول به ترتیب x و z موجودند به قسمی که $U \cap V = \emptyset$

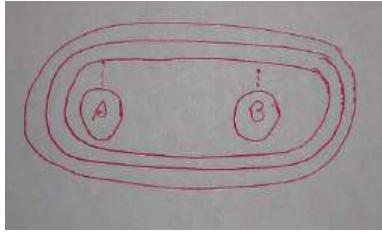
⁵covering universal

⁶Theorem Mapping Riemann

⁷توجه کنید که در واقع تنها چیزی که اینجا نیاز داریم، نرمال بودن فضای X است و

زیرمجموعه را در نظر گرفت:

$$W_1 = \bigcup_{x \in X_1} B_{\frac{\epsilon}{2}}(x) \quad W_2 = \bigcup_{x \in X_2} B_{\frac{\epsilon}{2}}(x)$$

وضوح داریم: $\bar{C} \subseteq \bar{C}$ و برای اثبات آنکه در واقع تساوی رخ می‌دهد، یک عنصر x از C را در نظر می‌گیریم که در آن t_n ها اعدادی نامنفی هستند که $\sum_{n=1}^{\infty} t_n = 1$ را برآورده می‌کنند⁹ و سپس نشان می‌دهیم که می‌توان با دنباله‌ای از عناصر C به آن میل کرد. قرار دهد $C = C_1 \cup C_2$ باشد، $C_1 \subseteq W_1$ و $C_2 \subseteq W_2$. با توجه به تعریف $y_m := \sum_{n=1}^m t_n x_n + (\sum_{n=m+1}^{\infty} t_n) x_{m+1}$ به دلیل $t_n \geq 0$ و $\sum_{n=1}^{\infty} t_n = 1$ ، هر y_m به C تعلق دارد و حال ادعا می‌کنیم حد دنباله‌ی $\{y_m\}_{m=1}^{\infty}$ برابر است با x ، که حکم مطلوب را بدست خواهد داد. برای هر $m \in \mathbb{N}$ داریم:

$$\begin{aligned} |x - y_m| &= \left| \sum_{n=1}^{\infty} t_n x_n - \left(\sum_{n=1}^m t_n x_n + \left(\sum_{n=m+1}^{\infty} t_n \right) x_{m+1} \right) \right| \\ &= \left| \sum_{n=m+1}^{\infty} t_n x_n - \sum_{n=m+1}^{\infty} t_n x_{m+1} \right| \leq \sum_{n=m+1}^{\infty} t_n |x_n - x_{m+1}| \\ &\leq 2M \left(\sum_{n=m+1}^{\infty} t_n \right) \end{aligned}$$

وقتی $m \rightarrow \infty$ ، به دلیل همگرايی $\sum_{n=m+1}^{\infty} t_n \rightarrow 0$ بايد $\sum_{n=m+1}^{\infty} t_n |x_n - x_{m+1}| \rightarrow 0$ باشد. همچنانکه x را با سه زیرمجموعه‌ی A ، B و C شناساند.

درباره‌ی قسمت دوم توجه کنید که $C \subseteq \bar{C}$ حتی برای فضاهای هیلبرت¹⁰ یک بعدی هم درست نیست! فرض کنید H همان فضای هیلبرت $\mathbb{R}$ باشد و قرار دهد $x_n = \frac{1}{n}$ برای هر $n \in \mathbb{N}$. دنباله‌ی $\{x_n\}_{n=1}^{\infty}$ از اعضای C به صفر همگراست، تقاطع‌ای که در

$$C = \left\{ \sum_{n=1}^{\infty} \frac{t_n}{n} \mid t_n \geq 0, \sum_{n=1}^{\infty} t_n = 1 \right\}$$

واقع نیست.

پاسخ ۱۷. بازه‌ای را که همهی نقاطش همنگ باشند یک بازه‌ی «تک رنگ» می‌نامیم. به منظور حل مسئله کافی است نشان داد برای هردو عدد حقیقی a و b بازه‌ی (a, b) شامل زیربازه‌ای تک رنگ و باز است. برهان خلف: فرض کنید I هیچ زیربازه‌ی تک رنگ و بازی را دربرنداشته باشد. به دو گزاره‌ی کمکی نیاز خواهیم داشت:

بنابراین با تبدیل فضای متریک H به فضای توپولوژیک فشرده و هاصل‌دورف، با توجه به x خوشعرف است. چرا که مجموعه‌های جزئی این دنباله کوشا هستند. امری که با توجه به

$$|\sum_{n=m}^{\infty} t_n x_n| \leq \sum_{n=m}^{\infty} t_n |x_n| \leq M \left(\sum_{n=m}^{\infty} t_n \right)$$

این دو زیرمجموعه بازنده و چون $\epsilon > 0$ برابر با $dist(X_1, X_2)$ انتخاب شده بود مجزا.

$Z = X - W = W_1 \cup W_2$ بازو و Z بسته خواهد بود و Z با توجه به فشرده بودن X فشرده W که برابر با $Z = X_1 \cup X_2$ باشد، چون $X_1 \subseteq W_1$ و $X_2 \subseteq W_2$ را شامل می‌شود. پس برای مکمل آن: Z :

$$Z \subseteq X - C = \bigcup_{\substack{\text{شامل } C \text{ و در } X \\ \text{هم باز است و هم بسته}}} (X - F)$$

ولی در بالا هر $X - F$ بازی از X است و در نتیجه با توجه به فشرده بودن زیرفضای C از X ، تعداد متناهی زیرمجموعه‌ی هم بازو و هم بسته‌ی Z از $X - F_1, \dots, F_n$ موجودند که همگی شامل C اند و همچنین $Z \subseteq \bigcap_{i=1}^n (X - F_i)$.

$$C \subseteq \bigcap_{i=1}^n F_i \subseteq X - Z = W = W_1 \cup W_2$$

قرار دهد $i = 1$. این زیرمجموعه در X هم باز است و هم بسته و C را نیز شامل می‌شود (چرا که تمامی F_i ها این خواص را داشتند). و به علاوه از بالا $A \cap W_2, A \cap W_1, A \cap W$ فضای $X - A$ را می‌پوشانند. توجه کنید که این زیرمجموعه‌های دوبلو مجزا، همگی بازنده. چرا که در W_1, X و W_2 باز بودند و A تواماً باز و بسته. حال فضای X را با سه زیرمجموعه‌ی باز دوبلو مجزا پوشانده‌ایم و بنابراین تقاطعی که در دو تای مختلف از این بازها باشند را می‌توان به کمک همین بازها از هم جدا کرد. پس C که هیچ یک از دونقطه‌اش از هم جدا نمی‌شند، به تمامی مشمول است در یکی از این سه زیرمجموعه، علی‌الخصوص حداقل یکی از W_2 و W_1 را قطع نمی‌کند، بنابر تقارن دومی را. امری که با توجه به $C \subseteq A \subseteq X_2$ بود و لذا $X_2 \subseteq C \cap W_2 = \emptyset$. اما W_2 شامل $C \cap W_2 = \emptyset$ که نشان می‌دهد C همین است.¹¹

اگر فضای متریک X فشرده نباشد حکم درست نیست. به عنوان مثال زیرفضایی از $\mathbb{R}$ را در نظر بگیرید متشکل از دو گوی بسته و مجزای A و B و شمارا تا بیضی دوبلو مجزا حول این دو گوی که به آنها نزدیک می‌شوند بحث آنکه بینشان تقاطعی رخ دهد. مطابق شکل:

A و B مؤلفه‌های همبندی جدا از هم اند در حالی که نمی‌توان اعضای آنها را از یکدیگر جدا کرد.

پاسخ ۱۶. نرم در فضای هیلبرت H را به صورت $|x_n| \in \mathbb{N}$ نشان می‌دهیم و M را کران بالایی برای $|x_n|$ به می‌گیریم. چون $C \subseteq M$ ،

بنابراین با تبدیل فضای متریک H به فضای توپولوژیک فشرده و هاصل‌دورف، با توجه به x خوشعرف است. چرا که مجموعه‌ای از این دست، این راه حل در آن حالت هم معتر خواهد بود.

الازم به ذکر است که اگر فضای X موضعی همبند باشد، می‌توان حکم مسئله را بسیار راحت‌تر ثابت کرد. چرا با این شرط مؤلفه‌های همبندی X باز خواهد بود و حال اگر $x, y \in X$ در یک مؤلفه‌ی همبندی نباشد، مؤلفه‌ی همبندی x و اجتماع سایر مؤلفه‌های همبندی، دو بازی خواهد بود که این دو نقطه را از هم جدا می‌کنند.

قرار می‌دهیم. $I_1 = [x_1 - \frac{f(x_1)}{2}, x_1 + \frac{f(x_1)}{2}]$. از $(**)$ با رنگ آبی $x_2 \in I$ با رنگ آبی وجود دارد که $f(x_2) \leq \frac{f(x_1)}{2}$ و به علاوه اگر $[x_2 - \frac{f(x_2)}{2}, x_2 + \frac{f(x_2)}{2}] \subset I$ باشد با این ویژگی که برای هر $x_3 \in I$ را بنامیم $I_2 \subset I_1$. دوباره بنابر $(**)$ با رنگ قرمز موجود است که برای آن $f(x_3) \leq \frac{f(x_2)}{2}$ با قرار دادن $I_3 = [x_3 - \frac{f(x_3)}{2}, x_3 + \frac{f(x_3)}{2}] \subset I_2$. مجدداً از $(**)$ یک I با رنگ آبی موجود است که $f(x_4) \leq \frac{f(x_3)}{2} \dots$. پس با تکرار این روند، دنباله‌ی $\{x_n\}_{n=1}^{\infty}$ از اعضای I و بازه‌های بسته‌ی $I_n = [x_n - \frac{f(x_n)}{2}, x_n + \frac{f(x_n)}{2}]$ برای هر $n \in \mathbb{N}$ حاصل می‌شوند با این ویژگی که x_n به ازای n های فرد قرمز و به ازای n های زوج آبی است و همچنین برای هر n : $f(x_{n+1}) \leq \frac{f(x_n)}{2}$ و $I_{n+1} \subset I_n$. از این موارد: $\forall n \in \mathbb{N}: < f(x_n) \leq \frac{f(x_1)}{2^n}$

و بنابراین $f(x_n) = \text{diam}(I_n)$ وقتی $\infty \rightarrow n$ به صفر می‌کند. اما ... $\subset I_2 \subset \dots$ دنباله‌ای تorder از بازه‌های بسته است و بنابراین طبق قضیه‌ی اشتراک کانتور $I_n \cap_{n=1}^{\infty}$ از تنها یک عضو تشکیل شده که آن را c می‌نامیم. حال به تناقض می‌رسیم: $c \in \mathbb{R}$ نه می‌تواند آبی باشد و نه قرمز!

زیرا اگر قرمز باشد، باید برای هر عدد طبیعی k :

$$c \in I_{k+1} = [x_{k+1} - \frac{f(x_{k+1})}{2}, x_{k+1} + \frac{f(x_{k+1})}{2}]$$

و از آنجا $|c - x_{k+1}| \leq \frac{f(x_{k+1})}{2}$. از طرف دیگر چون رنگ x_{k+1} و c متفاوت است (به ترتیب قرمز و آبی‌اند)، از فرض مسئله $|c - x_{k+1}| \leq \min\{f(c), f(x_{k+1})\}$ و با ترکیب این با نامساوی قبلی خواهیم داشت $\min\{f(c), f(x_{k+1})\} < f(x_{k+1})$ که نتیجه می‌دهد $\lim_{n \rightarrow \infty} f(x_n) = 0$. برای هر k که با توجه به $0 < f(c) < f(x_k)$ که پیشتر بدست آمد، امکان‌پذیر نیست. وقتی هم که عضو یکتای $I_n = \{c\}$ باشد هم به روشنی کاملاً مشابه به تناقض می‌رسیم:

$$c \in I_{k-1} = [x_{k-1} - \frac{f(x_{k-1})}{2}, x_{k-1} + \frac{f(x_{k-1})}{2}]$$

نشان می‌دهد $|c - x_{k-1}| \leq \frac{f(x_{k-1})}{2}$ و از طرف دیگر چون رنگ c و x_{k-1} یکسان نیست (به ترتیب آبی و قرمزند)، داریم: $\min\{f(c), f(x_{k-1})\} \leq |c - x_{k-1}|$ که به همراه قبلی نشان می‌دهد $0 < f(c) < f(x_{k-1}) < \min\{f(c), f(x_{k-1})\}$ و لذا $f(x_{k-1}) > f(c)$. برای هر k که دوباره چون $0 < f(x_{k-1}) \rightarrow k$ ، تناقض است.

پس فرض خلف باطل است و حکم مطلوب اثبات می‌شود.

پاسخ ۱۸. حکم در حالت $1 = n$ واضح است و در حالت کلی از برهان خلف استفاده می‌کنیم: فرض کنید $n \geq 2$ ماتریسی $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$ با درایه‌های

حقیقی، متقارن و از رتبه‌ی $n-1$ باشد با این ویژگی که برای هر $1 \leq k \leq n$ زیرماتریس $(1 \times (n-1)) \times (1 \times (n-1))$ جاصل از حلق سطر و ستون k ام

*) با فرض $I \in \mathbb{R}$ دنباله‌ی $\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ از اعضای I وجود دارد با این خواص که برای هر $n: a_n > x$ ، $a_n \in I$ و $\lim_{n \rightarrow \infty} f(a_n) = 0$. رنگ هریک از a_n ها با رنگ x متفاوت است.

به منظور اثبات $(*)$ بنابر تقارن فرض کنید x قرمز باشد و برای هر $n \in \mathbb{N}$ زیربازه‌ی بازو و ناتهمی $I(x, x + \frac{1}{2^n}) \cap I$ از I را در نظر بگیرید که بنابر فرض خلف نمی‌تواند تک رنگ باشد ولذا حداقل یک نقطه‌ای آبی مثلاً نقطه‌ی a_n در آن واقع است. این نقاط یک دنباله‌ی $\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ تعریف می‌کنند که به x همگراست، رنگ تمامی جملات از x بیشترند و تنها اثبات $\lim_{n \rightarrow \infty} f(a_n) = 0$ همچنین همه‌ی جملات از x بیشترند و تنها اثبات $\min\{f(a_n), f(x)\} \leq |x - a_n|$ برای $f(x) < f(a_n)$ به بعد $|x - a_n| < f(x)$ و $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = x$ ، پس از جایی به آن در نامساوی فوق می‌بینیم که برای n های به اندازه‌ی کافی بزرگ: $< f(a_n) = \min\{f(a_n), f(x)\} \leq |x - a_n|$

و در نتیجه با توجه به $\lim_{n \rightarrow \infty} |x - a_n| = 0$ داریم $\lim_{n \rightarrow \infty} f(a_n) = 0$ می‌رسیم. بنابراین $\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ همه‌ی خواص مطلوب در $(*)$ را دارد.

*) به ازای هر $y \in I$ $x \in I$ موجود است که برای آن $\frac{f(x)}{2} \leq f(y) \leq \frac{f(x)}{2}$ و $[y - \frac{f(y)}{2}, y + \frac{f(y)}{2}] \subset [x - \frac{f(x)}{2}, x + \frac{f(x)}{2}]$ و رنگ x یکی نیست.

برای اثبات این حکم، دوباره بنابر تقارن فرض کنید x قرمز باشد و دنباله‌ی $\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ از اعضای I را که $(*)$ باید دهد در نظر بگیرید: هر a_n آبی و از x بیشتر است و به علاوه $x \rightarrow a_n$ و $f(a_n) \rightarrow 0$ وقتی $n \rightarrow \infty$. با توجه به این موارد و $f(x) > f(a_m)$ می‌توان m را آنقدر بزرگ گرفت تا $|a_m - x| \leq \frac{f(x)}{2}$ و $f(a_m) \leq \frac{f(x)}{2}$. برقرار شوند. حال قرار می‌دهیم $y = a_m$ و نشان می‌دهیم که موارد مطلوب در $(*)$ را برآورده می‌کند. از موارد فوق $f(y) = f(a_m) \leq \frac{f(x)}{2}$ و $y \in I$ و $y - \frac{f(y)}{2}, y + \frac{f(y)}{2} \subset [x - \frac{f(x)}{2}, x + \frac{f(x)}{2}]$ باقی آبی است. تنها $[y - \frac{f(y)}{2}, y + \frac{f(y)}{2}] \subset [x - \frac{f(x)}{2}, x + \frac{f(x)}{2}]$ می‌ماند که آن هم برقرار است. زیرا با توجه به $y > x$ ، $y = a_m$ از بالا: $|y - x| \leq \frac{f(x)}{2}$ و $< f(y) \leq \frac{f(x)}{2}$ و $(y - \frac{f(y)}{2}) - (x - \frac{f(x)}{2}) > y - x > 0$. در نتیجه:

$$(x + \frac{f(x)}{2}) - (y + \frac{f(y)}{2}) = \frac{f(x) - f(y)}{2} - (y - x) \geq \frac{f(x)}{2} - (y - x) \geq 0$$

پس $(**)$ هم ثابت شد. حال به کمک این موارد مسئله را حل می‌کنیم: یک نقطه‌ی دلخواه $I \in \mathbb{R}$ در نظر بگیرید و بنابر تقارن فرض کنید قرمز باشد.

قبلی $e_{k_1}, \dots, e_{k_s}$ به مکمل معتمد $\text{Ker}(A)$ در $\mathbb{R}^n$ تعلق دارند. بنابراین بردارهای $e_{k_1}, \dots, e_{k_s}$ نیز در کنار e_k هایی که $k \notin \{k_1, \dots, k_s\}$ در $\text{Im}(A)$ واقعند، امری که نشان می‌دهد زیرفضای $\text{Im}(A)$ بر کل $\mathbb{R}^n$ منطبق است و این با $\text{rank}(A) = n - 1$ تناقض دارد.

پاسخ ۱۹. برای هر $i, j \leq n+1$ داریم: $|v_i - v_j| \in \mathbb{Q}$. اگر قرار دهیم $v_i = v_j$, چون $v_i = v_j \in \mathbb{Q}$ نتیجه می‌شود که برای هر $i, j \leq n+1$ باید طبق فرض $|v_i - v_j| \in \mathbb{Q}$. حال اگر $i, j \leq n+1$ باشد و خواهیم داشت:

$$|v_i - v_j| \in \mathbb{Q} \Rightarrow |v_i - v_j|^r \in \mathbb{Q} \Rightarrow |v_i|^r + |v_j|^r - 2v_i \cdot v_j \in \mathbb{Q}$$

ولی گفته شد که $v_i \cdot v_j \in \mathbb{Q}$ و $|v_i|, |v_j| \in \mathbb{Q}$ (منظور از $v_i \cdot v_j$ ضرب داخلی این دو بردار در $\mathbb{R}^n$ است). پس برای هر $i, j \leq n+1$ عددی گویاست. حال A را ماتریس $(n+1) \times n$ بگیرید که ستون $v_i \cdot v_j$ آن بردار v_i است:

$$A = [v_1 | v_2 | \cdots | v_{n+1}]$$

A ماتریسی $(n+1) \times (n+1)$ است که درایه‌ی j ام آن با خصوصیت $A^t A$ داده می‌شود. لذا از آنچه که در بالا گفته شد، درایه‌های $A^t A$ و چون A را $\text{rank}(A^t A) \leq \text{rank}(A)$ هستند. ولی توجه کنید که درایه‌ی j ام آن با خصوصیت $A^t A$ داده می‌شود. لذا از آنچه که در بالا گفته شد، درایه‌های $A^t A$ و چون A را $\text{rank}(A) \leq n$. پس برای ماتریس $A^t A$ که $(n+1) \times (n+1)$ است که معادل است با $\det(A^t A) \leq n$, $\text{rank}(A^t A) \leq n$, نامساوی ای که $\det(A^t A) = 0$ بود: که آن هم به معنای وجود یک بردار $\{0\}$ است که تساوی $x \in \mathbb{R}^{n+1} - \{0\}$ را برآورده می‌کند. ولی درایه‌های $A^t A$ گویا بودند و بنابراین گزاره‌ای استاندارد از جبرخطی بیان می‌کند که می‌توان بردار ناصرفی x در بالا را با درایه‌های گویا انتخاب کرد: بردار

$$x = \begin{bmatrix} x_1 \\ \vdots \\ x_{n+1} \end{bmatrix}$$

موجود است با این ویژگی که در آن x ها همگی گویا هستند و حداقل یکی از آنها ناصرف و همچنین $A^t Ax = 0$. تساوی اخیر تنها در صورتی می‌تواند رخ دهد که $Ax = 0$, چرا که:

$$A^t Ax = 0 \Rightarrow |Ax|^r = (Ax)^t (Ax) = x^t A^t Ax = 0 \Rightarrow Ax = 0.$$

از این می‌توان به سادگی حکم مطلوب را نتیجه گرفت:

$$Ax = 0 \Rightarrow [v_1 | v_2 | \cdots | v_{n+1}] \begin{bmatrix} x_1 \\ \vdots \\ x_{n+1} \end{bmatrix} = 0 \Rightarrow x_1 v_1 + x_2 v_2 + \cdots + x_{n+1} v_{n+1} = 0.$$

تساوی اخیر با توجه به آنکه اعداد گویای $x_1, \dots, x_{n+1}$ همگی صفر نبودند، وابستگی خطی $v_{n+1}, \dots, v_1$ بر میان اعداد گویا را بدست می‌دهد.

وارون پذیر نیست. پس برای هر $n \leq k \leq n+1$ بردار

$$v^{(k)} = \begin{bmatrix} v_1^{(k)} \\ \vdots \\ v_{n+1}^{(k)} \end{bmatrix} \in \mathbb{R}^{n+1} - \{0\}$$

را می‌توان یافت با این ویژگی که $A_k v^{(k)} = w^{(k)}$, بردار $w^{(k)} \in \mathbb{R}^{n+1}$, بردار $v^{(k)} \in \mathbb{R}^{n+1}$ را اینگونه می‌سازیم:

$$w^{(k)} = \begin{bmatrix} v_1^{(k)} \\ \vdots \\ v_{k-1}^{(k)} \\ 0 \\ v_k^{(k)} \\ \vdots \\ v_{n+1}^{(k)} \end{bmatrix}$$

که بدینهی است به دلیل ناصرف بودن $v^{(k)}$ آن هم ناصرف خواهد بود: $w^{(k)} \in \mathbb{R}^{n+1} - \{0\}$. حال توجه کنید که چون با حذف سطر و ستون $v^{(k)}$ از A_k و با حذف درایه‌ی k ام از $w^{(k)}$ که صفر است به بردار $v^{(k)}$ می‌رسیم، باید درایه‌های اول تا -1 از k با $Aw^{(k)}$ با درایه‌های متناظر از $A_kv^{(k)}$ یکی باشند و درایه‌های 1 از k با $Aw^{(k)}$ با درایه‌های به ترتیب $k-1$ از $A_kv^{(k)}$ باشند. پس به دلیل تمامی درایه‌های $A_kv^{(k)}$ به جز احتمالاً درایه‌ی k صفرند. یعنی هر $Aw^{(k)} \in \mathbb{R}^n$ صفر است یا مضرب ناصرفی از e_k , بردار n تابی ای که درایه‌ی n آن یک است و سایر درایه‌هایش صفر. $\{e_1, \dots, e_n\}$ را پایه‌ی استاندارد برای $\mathbb{R}^n$ گرفته‌ایم. و بنابراین هرگاه ماتریس A به عنوان یک نگاشت خطی $\begin{cases} \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n \\ x \mapsto Ax \end{cases}$ در نظر گرفته شود، از آنچه که تا اینجا اثبات کردہ‌ایم، برای هر $1 \leq k \leq n$ یا $w^{(k)} \in \text{Ker}(A)$ یا $e_k \in \text{Im}(A)$ فرض کنید به ازای عناصر $< k_s < \dots < k_1 < n$ از $\{1, \dots, n\}$ حالت اول رخ دهد و به ازای سایر اعضای این مجموعه حالت دوم. لذا

$$\forall k \in \{1, \dots, n\} - \{k_1, \dots, k_s\} : e_k \in \text{Im}(A)$$

و به علاوه بردارهای ناصرف $w^{(k_1)}, \dots, w^{(k_s)}$ در $\text{Ker}(A)$ واقعند. چون رتبه‌ی ماتریس $n \times n$ بود، زیرفضای $\mathbb{R}^n$ از $\text{Ker}(A)$ یک بعدی است و بنابراین هردو بردار ناصرف در آن مضرب یکدیگرند. پس چون بنابر روش ساختن بردارهای ناصرف $w^{(1)}, \dots, w^{(n)}$, مؤلفه‌ی k ام $w^{(k)}$ صفر بود، $w^{(k_1)}, \dots, w^{(k_s)}$ با توجه به آنچه که در بالا بیان شد نتیجه می‌دهد که مؤلفه‌های $k_1, \dots, k_s$ در هر بردار متعلق به زیرفضای $\text{Ker}(A)$ از $\mathbb{R}^n$ صفرند. ولی چون ماتریس A متقابن بود، نگاشت خطی $\begin{cases} \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n \\ x \mapsto Ax \end{cases}$ در ضرب داخلی متناول بر $\mathbb{R}^n$ خودالحاق است و در نتیجه: $\text{Im}(A) = \text{Ker}(A)^\perp$. این در حالی است که از مورد

پاسخ ۲۰. هردوی ماتریس‌های A و B را $n \times n$ بگیرید و فرض کنید $c_1, c_2 \in \mathbb{C}$ با فرض $T_2|_{W_2} := T_2|_{W_2}$ ، بنابر (**)) و $T_2(v_2) = \lambda_2 v_2$ ماتریس نمایش A در پایه‌ی مرتب β_2 برابر خواهد بود با:

$$[U_2]_{\beta_2} = \begin{bmatrix} \lambda_2 & & \\ & \ddots & \\ & & \lambda_2 - c_1 \end{bmatrix}$$

مجدداً چون U_2 از تحدید T_2 به زیرفضای T_2 -ناورداری W_2 حاصل شده، باید چندجمله‌ای ویژه‌ی ماتریس فوق یعنی $(x - \lambda_2 + c_1)(x - \lambda_2)$ مقصوم‌علیه‌ای از چندجمله‌ای ویژه‌ی T_2 باشد و بنابراین مانند $\lambda_2 - c_1, \lambda_2$ نیز مقدار ویژه‌ای از عملگر T_2 یا معادلاً از ماتریس B است. دوباره مشابه قبل با توجه به اینکه مقدار ویژه‌ی λ_2 از B که کار را با آن شروع کرده بودیم دلخواه بود، تکرار این استدلال نشان می‌دهد که تمامی جملات دنباله‌ی $\{\lambda_2 - kc_1\}_{k=1}^{\infty}$ مقادیر ویژه‌ی B اند که تنها در صورت برقراری $c_1 = 0$ می‌تواند رخ دهد. پس تا اینجا $c_1 = c_2 = 0$ که به معنای جابجا شدن A و B است. ولی $AB = BA$ نشان می‌دهد که هر فضای ویژه از ماتریس A یا معادلاً از عملگر T_2 ، تحت B یا معادلاً عملگر T_2 ناوردار است. علی‌الخصوص اگر W_2 را فضای ویژه‌ی متاظر مقدار ویژه‌ی λ_2 بگیریم:

$$W_2 = \{v \in \mathbb{C}^n \mid T_2(v) = \lambda_2 v\}$$

آنگاه تحدید T_2 به آن عملگری مانند $W_2 \rightarrow W_2$ بدلست می‌دهد. U_2 عملگری است بر فضای مختلط و متاهی‌البعد $\{\cdot\}^\circ \neq W_2$ ولذا به دلیل بسطه‌ی جبری بودن میدان $\mathbb{C}$ یک بردار ویژه‌ی ناصرف دارد و این بردار ویژه‌ی هردوی T_2 و T_1 یا عبارت دیگر هردوی ماتریس‌های A و B خواهد بود. که با فرض خلف در تناقض است و این حکم مطلوب مسئله را ثابت می‌کند.

پاسخ ۲۱. بنابر نامساوی کوشی-شووارتز:

$$\begin{aligned} E(\gamma) &= \int_0^1 g_\gamma(s)(\dot{\gamma}(s), \dot{\gamma}(s)) ds \\ &\geq \left(\int_0^1 \sqrt{g_\gamma(s)(\dot{\gamma}(s), \dot{\gamma}(s))} ds \right)^2 = L(\gamma)^2 \end{aligned}$$

تساوی زمانی رخ می‌دهد کهتابع $\sqrt{g_\gamma(s)(\dot{\gamma}(s), \dot{\gamma}(s))} \mapsto s \mapsto$ یا به عبارت دیگر طول بردار سرعت در خم $M \rightarrow [0, 1]$: γ ثابت باشد. فرض کنید خم مشتق پذیر و با مشتق پیوسته‌ی γ تابع E را مینیمم کند. حال برای خم دیگری از این دست همچون $M \rightarrow [0, 1]$: باید نشان دهیم که $L(\alpha) \geq L(\gamma)$. می‌توان یک بازپرماش $M \rightarrow [0, 1]$: از آن در نظر گرفت با این ویژگی که طول بردار مماس $\dot{\alpha}(s)$ تغییر نکند.^{۱۰}. پس بنابر آنچه که قبلاً گفتیم $E(\tilde{\alpha}) = (L(\tilde{\alpha}))^2$ به علاوه از آنجا که طول خم تحت بازپرماش عوض نمی‌شود $L(\alpha) = L(\tilde{\alpha})$. با ترکیب این موارد با نامساوی‌ای که در ابتدا

^{۱۰} برای ساختن چنین بازپرماشی به عنوان مثال کافی است بازپرماش α برحسب طول را به صورت $M \rightarrow [0, l]$: β در نظر گرفت که در آن l را طول α گرفته‌ایم. حال کافی است قرار داد $\tilde{\alpha}(s) = \beta\left(\frac{s}{l}\right)$.

پاسخ ۲۰. هردوی ماتریس‌های A و B را $n \times n$ بگیرید و فرض کنید $c_1, c_2 \in \mathbb{C}$ چنان باشد که $AB - BA = c_1 A + c_2 B$. فرض کنید A و B برخلاف حکم مطلوب مسئله هیچ بردار ویژه‌ی مشترک غیرصفیری نداشته باشند. عملگرهای خطی $\mathbb{C}^n \rightarrow \mathbb{C}^n$ و $T_1 : \mathbb{C}^n \rightarrow \mathbb{C}^n$ را $T_2 : \mathbb{C}^n \rightarrow \mathbb{C}^n$ با ضابطه‌های به ترتیب $T_2(v) = Av$ و $T_1(v) = Bv$ تعریف می‌کنیم. چون میدان $\mathbb{C}$ بسته‌ی جبری است، A حداقل یک مقدار ویژه دارد که آن را λ_1 می‌نامیم و B نیز حداقل یک مقدار ویژه دارد که آن را λ_2 می‌نامیم و $v_1 \neq v_2$ ≠ ۰ را بردار ویژه‌هایی متاظر به ترتیب λ_1 و λ_2 می‌گیریم. پس $T_2(v_2) = Bv_2 = \lambda_2 v_2$ و $T_1(v_1) = Av_1 = \lambda_1 v_1$. اکنون داریم:

$$(AB - BA)v_1 = (c_1 A + c_2 B)v_1$$

$$\Rightarrow A(Bv_1) = B(Av_1) + c_1(Av_1) + c_2(Bv_1)$$

$$\Rightarrow A(Bv_1) = (\lambda_1 + c_2)Bv_1 + \lambda_1 c_1 v_1$$

$$\Rightarrow T_1(Bv_1) = (\lambda_1 + c_2)Bv_1 + \lambda_1 c_1 v_1 (*)$$

تساوی اخیر به همراه $T_1(v_1) = \lambda_1 v_1$ نتیجه می‌دهند که زیرفضای $T_1(v_1) = \text{Span}\{v_1, Bv_1\}$ از W_1 ناوردار است. توجه کنید که این زیرفضا دو بعدی است. چرا که $v_1 \neq v_2$ و $Bv_1 \neq v_2$ مضری از بردار v_1 نیست،

زیرا اگر باشد v_1 علاوه بر A بردار ویژه‌ی B هم خواهد بود که طبق فرض خلف امکان پذیر نیست. لذا $\dim W_1 = 2$ و $\{v_1, Bv_1\}$ می‌دهند که $\beta_1 = \{v_1, Bv_1\}$ مرتضی برای این زیرفضای T_1 -ناوردار است. تحدید T_1 به زیرفضای ناورداری W_1 را عملگر $T_1 : W_1 \rightarrow W_1$ بگیرید. نمایش ماتریسی این عملگر در پایه‌ی مرتب β_1 با توجه به (*) و $T_1(v_1) = \lambda_1 v_1$ اینگونه خواهد بود:

$$[U_1]_{\beta_1} = \begin{bmatrix} \lambda_1 & \lambda_1 c_1 \\ 0 & \lambda_1 + c_2 \end{bmatrix}$$

پس چندجمله‌ای ویژه‌ی عملگر U_1 برابر است با $(x - \lambda_1)(x - \lambda_2) = (x - \lambda_1)(x - \lambda_1 - c_2)$ که چون U_1 از تحدید T_1 به زیرفضای T_1 -ناورداری W_1 حاصل شده بود، باید چندجمله‌ای ویژه‌ی T_1 را بشمارد. بنابراین $\lambda_1 + c_2$ نیز ریشه‌ای از چندجمله‌ای ویژه‌ی T_1 و در نتیجه مقدار ویژه‌ای از A است. ولی مقدار ویژه‌ی λ_2 از A که کار را با آن آغاز کرده بودیم دلخواه بود. پس با استفاده‌ی مکرر از استدلال فوق، همه‌ی جملات دنباله‌ی $\{\lambda_1 + kc_2\}_{k=1}^{\infty}$ باید مقادیر ویژه‌ی ماتریس A باشند. اما تعداد مقادیر ویژه‌ی A متاهی است و از آنجا $v_1 = 0$. در ادامه آنچه که در بالا برای v_1 انجام شد را برای بردار ویژه‌ی v_2 از B تکرار می‌کنیم:

$$(AB - BA)v_2 = (c_1 A + c_2 B)v_2 = c_1 Av_2$$

$$\Rightarrow B(Av_2) = A(Bv_2) - c_1 Av_2 = (\lambda_2 - c_1)Av_2$$

$$\Rightarrow T_2(Av_2) = (\lambda_2 - c_1)Av_2 (**)$$

این تساوی به همراه $T_2(v_2) = \lambda_2 v_2$ ثابت می‌کنند که زیرفضای $T_2(v_2) = \text{Span}\{v_2, Av_2\}$ ناوردار است. با همان استدلالی که برای W_1 هم به کار رفت، به دلیل عدم وجود بردار ویژه‌ی مشترک برای

بیان شد و با توجه به خاصیتی که برای γ در نظر گرفته بودیم، خواهیم داشت:

$$(L(\alpha))^\downarrow = (L(\tilde{\alpha}))^\downarrow = E(\tilde{\alpha}) \geq E(\gamma) \geq (L(\gamma))^\downarrow$$

پس $L(\alpha) \geq L(\gamma)$ که همان چیزی است که می خواستیم.